Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2014, sp. zn. 8 Tdo 148/2014, ECLI:CZ:NS:2014:8.TDO.148.2014.1

Číslo: 33/2015

Právní věta:

I. K odpovědnosti novináře za pravdivost zveřejňovaných informací.

II. Soud může v hlavním líčení podle § 222 odst. 2 tr. ř. postoupit věc jinému příslušnému orgánu jen tehdy, má-li ve výsledcích provedeného dokazování dostatečný podklad pro závěr, že jednání, které není trestným činem, by mohlo být posouzeno jako přestupek. Musí tedy jít o zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je výslovně označeno v přestupkovém zákoně nebo jiném zákoně, přičemž nejde o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin (§ 2 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů). V opačném případě soud obviněného obžaloby podle § 226 písm. b) tr. ř. zprostí.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.10.2014

Spisová značka: 8 Tdo 148/2014

Číslo rozhodnutí: 33

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Pomluva, Postoupení věci, Právo na soukromí, Svoboda projevu a právo na informace

Předpisy: §140e Zákona č. 182/2006 Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud rozhodl o dovolání podaném nejvyšším státním zástupcem v neprospěch obviněného M. J. proti usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. 2 To 136/2013, tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci a usnesení Okresního soudu v Olomouci ze dne 12. 4. 2013, sp. zn. 5 T 287/2012. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. věc přikázal státnímu zástupci věc k došetření.

Z o d ů v o d n ě n í :

Usnesením Okresního soudu v Olomouci ze dne 12. 4. 2013, sp. zn. 5 T 287/2012, byla trestní věc

obviněného M. J. stíhaného pro skutek, v němž byl obžalobou spatřován přečin pomluvy podle § 184 odst. 1, 2 tr. zákoníku, podle § 222 odst. 2 tr. ř. postoupena Statutárnímu městu Brno, neboť nejde o trestný čin, ale zažalovaný skutek by mohl být tímto orgánem posouzen jako přestupek.

Uvedený skutek spočíval v tom, že obviněný sám v průběhu dne 4. 8. 2011 v redakci R1 M., v B., na ulici C. č. 72, připravil televizní reportáž o tzv. „brněnském policejním gangu“, která byla téhož dne v době kolem 19.30 hodin odvysílána v celoplošném vysílání T. P., ve zpravodajské redakci K. P., v níž pak označil jménem a fotografií místopředsedu Městského soudu v Brně JUDr. A. D. jako spolupracovníka bývalých policistů M. T. a M. A. – členů tohoto gangu, kdy JUDr. A. D. měl prý s těmito policisty spolupracovat a vykonstruované kauzy, za posvěcení státního zástupce, okamžitě odsuzovat, přičemž věděl, že takto sděluje nepravdivé informace o činnosti JUDr. A. D. jako osoby v aktivním výkonu funkce soudce a místopředsedy soudu, kdy způsobem prezentace těchto informací v návaznosti na informace o organizované trestné činnosti „brněnského policejního gangu“ věděl, že jsou způsobilé zásadním způsobem poškodit JUDr. A. D. ve funkci soudce a místopředsedy soudu, narušit jeho profesní a společenskou prestiž a narušit jeho rodinné poměry.

Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci jako stížnostní soud usnesením ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. 2 To 136/2013, stížnost státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Olomouci podanou proti shora uvedenému usnesení podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. jako nedůvodnou zamítl.

Proti tomuto usnesení soudu druhého stupně podal nejvyšší státní zástupce v neprospěch obviněného M. J. z důvodů podle § 265b odst. 1 písm. f), l) tr. ř. dovolání, protože se neztotožnil se závěrem soudů, že stíhaný skutek není přečinem pomluvy podle § 184 odst. 1, 2 tr. zákoníku. Zejména považoval za nesprávný názor, že nebyly naplněny znaky uvedeného přečinu pro absenci úmyslného zavinění, neboť v okamžiku, kdy obviněný získal o poškozeném informace, na jejichž základě pojal podezření o jeho spojení s tzv. policejním gangem, měl vyhodnotit, zda a do jaké míry jsou tyto informace hodnověrné, a měl se je pokusit ověřit. Jestliže tak neučinil a tyto nepravdivé informace zveřejnil, je zjevné, že mu bylo lhostejné, zda jsou pravdivé či nikoli, a pro případ, že by pravdivé nebyly, byl s tím srozuměn. Vzhledem k obsahu těchto informací mu současně muselo být zřejmé, že jsou způsobilé poškodit vážnost jmenovaného soudce a způsobit újmu na jeho pověsti, a proto jednání obviněného vykazovalo všechny známky eventuálního úmyslu podle § 15 odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. zákoníku, protože obviněný byl smířen s tím, že jím publikované informace mohou být nepravdivé a mohou poškozenému uškodit i ve smyslu další újmy (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2012, sp. zn. 7 Tdo 1430/2011). Na tomto závěru nemůže nic změnit ani skutečnost, že obviněný použil úvodem svých tvrzení slovo „prý“. Nejvyšší státní zástupce zdůraznil, že obviněný jakožto televizní redaktor si musel být vědom toho, jaký negativní vliv může mít zveřejnění nepravdivé reportáže o soudci JUDr. A. D. v televizním zpravodajství na jeho další profesní život, a přesto se nerozpakoval takovou neverifikovanou informaci zveřejnit. Dále nejvyšší státní zástupce uvedl, že Listina základních práv a svobod sice zaručuje svobodu šíření informací, nikoli však svobodu šíření dezinformací a pomluv. Argumentace nalézacího soudu by opravňovala pracovníky sdělovacích prostředků k beztrestnému šíření nepravdivých a hrubě znevažujících informací o jiném, což by v důsledku vedlo k úplnému popření smyslu trestněprávní ochrany osobnosti. Z uvedeného důvodu dovolatel považoval napadená rozhodnutí za nesprávná, neboť činem obviněného byla naplněna skutková podstata přečinu pomluvy podle § 184 odst. 1, 2 tr. zákoníku.

Nejvyšší státní zástupce upozornil i na formální vadu výroku napadeného usnesení, jímž byla věc nesprávně postoupena „Statutárnímu městu Brno“, ačkoli toto není správním orgánem ve smyslu § 52 písm. a) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o přestupcích“), jímž může být toliko příslušný obecní úřad nebo zvláštní orgán obce. V případě Statutárního města Brna tímto orgánem není ovšem ani magistrát města, neboť Brno je územně členěno na 29 městských částí, a proto k projednání přestupku by v prvním stupni byl příslušný úřad městské části, v jejímž územním obvodu byl projednávaný přestupek spáchán. Magistrát města Brno

by byl příslušným k řízení teprve ve druhém stupni.

Z uvedených důvodů nejvyšší státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. 2 To 136/2013, i usnesení Okresního soudu v Olomouci ze dne 12. 4. 2013, sp. zn. 5 T 287/2012, jakož i všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále aby podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Okresnímu soudu v Olomouci, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Obviněný ve vyjádření k dovolání prostřednictvím obhájce sdělil svůj nesouhlas s názorem dovolatele. Uvedl, že neměl důvod pochybovat o pravdivosti zveřejněné informace, neboť na vlastní oči viděl protokol o výslechu svědka P. M., z něhož informace zveřejněné v reportáži pocházely. Autentičnost informací potvrdil i advokát, který se předmětného výslechu účastnil. Měl jen omezené možnosti, jak tyto informace sám ověřit, když jeden z oficiálních aktérů popisovaného jednání byl po smrti a druhý ve vazbě, a dotaz na soudce by k ověření též nepřispěl, neboť je zřejmé, že ten by takovou informaci popřel. Poukázal rovněž na to, že jméno JUDr. A. D. se už v minulosti objevovalo v negativních souvislostech, když jako soudce podnikal v hazardu, urážlivě se vyjádřil o oběti znásilnění a špatně jej hodnotila i tehdejší předsedkyně Městského soudu v Brně. Na základě uvedených skutečností a znalostí „morálního kreditu“ poškozeného mohl sdělovaným informacím důvěřovat. Obviněný si v době, kdy připravoval reportáž, nebyl vědom nepravdivosti v ní zveřejněné informace a plně respektoval povahu reportáže jako zpravodajsko-publicistického pořadu, jehož smyslem bylo přinášet informace o konfliktních, nikoli běžných událostech, které potencionálně mohou být kvalifikovány jako trestné činy. Kauza tzv. brněnské mafie byla problémem natolik celospolečensky závažným, že veřejnost měla právo být o jejím vyšetřování informována.

Podle obviněného televizní štáb TV P. zprostředkoval divákům informace, které bylo možné v danou chvíli o této události získat, přičemž vycházel zejména z informací poskytnutých osobou, která vypovídala v procesním postavení svědka. K roli tisku v demokratické společnosti obviněný poukázal na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“), a to např. ve věcech De Haes a Gijsels Gijsels proti Belgii, 1997, Thorgeirson proti Islandu, 1992, Bladet Tromsø a Stensaas proti Norsku, 1999, Prager a Oberschlick proti Rakousku, 1995, Thoma proti Lucembursku, 2001, Pedersen a Baadsgaard proti Dánsku, 2004, a s odkazem na tato rozhodnutí považoval svůj zdroj za věrohodný, když sdělil, o jaký zdroj se jedná, i to, kdo je jeho autorem uvedených sdělení. Z těchto skutečností obviněný dovodil, že jeho jednáním nebyla naplněna subjektivní stránka přečinu pomluvy podle § 184 odst. 1 tr. zákoníku, neboť v době odvysílání reportáže nevěděl a ani nebyl srozuměn s tím, že by jím podávané informace mohly být nepravdivé, což se ostatně ani později nepodařilo prokázat. V tomto duchu je také prezentoval s uvedením slůvka „prý“ a „údajně“, neboť si byl vědom toho, že vyšetřování kauzy tzv. brněnského gangu ještě nebylo ukončeno. V dotčené reportáži byl citován a uveden i zdroj těchto informací a poškozenému v ní nebylo prezentováno nic jiného, než co zdroj této informace sám uvedl. Tvrzení dovolatele tak podle jeho názoru nevycházejí z obsahu odvysílané reportáže, neboť z ní nevyplývala jakákoli trestní odpovědnost JUDr. A. D. za sdělované jednání. S poukazem na rozhodnutí ESLP ve věci Bozhkov proti Bulharsku, č. 3316/04, ze dne 19. 7. 2011, a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2008, sp. zn. 7 Tdo 608/2008, namítl, že věrohodnost novinářem prezentovaného materiálu má být posuzována vždy podle doby jeho zveřejnění, a tudíž v tomto kontextu nikterak nepochybil, když žádná faktická možnost ověřit pravdivost předávaných informací jiným způsobem, než učinil, reálně neexistovala. Z uvedených skutečností obviněný dovodil, že závěr o naplnění subjektivní stránky přečinu pomluvy nemá dostatečný podklad ve skutkových zjištěních. Poukázal i na princip subsidiarity trestní represe a ultima ratio, který dovolatel pominul, neboť jmenovaný soudce se, jak je jeho právem, domáhá nápravy v civilním řízení. Navíc připomenul i to, že JUDr. A. D. dostal dostatečný prostor pro

objasnění zmiňované situace v celostátním vysílání jedné z nejsledovanějších televizních stanic v hlavním vysílacím čase jen několik málo dnů po odvysílání reportáže. Jak vyplývá z rozhodnutí ESLP ve věci Cumpana a Mazare proti Rumunsku, č. 33348/96, ze dne 17. 12. 2004, trestní postih novinářů by měl být spíše výjimečný, a proto i s ohledem na zásadu subsidiarity trestní represe tak mělo být podle obviněného soudem důsledněji zváženo, zda soukromoprávní řešení v této věci není již dostatečným prostředkem ochrany zájmů JUDr. A. D. V tomto kontextu zmínil rezoluci č. 1577/2007 Parlamentního výboru Rady Evropy a z ní plynoucí rozsudek ESLP ve věci Niskasaari proti Finsku, č. 37520/07, ze dne 6. 7. 2010, v níž tento orgán nabádá členské státy, jejichž právní řád stanoví trest odnětí svobody za pomluvu, k jeho bezodkladnému zrušení, a to i tehdy, když není reálně ukládán. Jelikož s ohledem na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2012, sp. zn. 5 Tdo 1039/2012, není nutné napadené rozhodnutí zrušit toliko pro formální vadu, kterou dovolatel rovněž vytknul, obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265l odst. 2 tr. ř. přikázal Okresnímu soudu v Olomouci, aby své usnesení ze dne 12. 4. 2013, sp. zn. 5 T 287/2012, doplnil konkretizací správního orgánu, kterému je věc postupována, a v dalším aby Nejvyšší soud podané dovolání odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné.

Nejvyšší soud jako soud dovolací shledal, že dovolání nejvyššího státního zástupce je přípustné, bylo podáno osobou oprávněnou, v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit.

Dovolání bylo opřeno o dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. f) a l) tr. ř., protože dovolatel považoval za nesprávné, že trestní věc obviněného M. J. byla podle § 222 odst. 2 tr. ř. postoupena Statutárnímu městu Brno, což koresponduje s obsahem důvodu podle § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř., podle kterého lze dovolání podat, jestliže bylo rozhodnuto o postoupení věci jinému orgánu, o zastavení trestního stíhání, o podmíněném zastavení trestního stíhání, o schválení narovnání, aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí. Z těchto důvodů Nejvyšší soud, když po přezkoumání všech podstatných náležitostí dovolání neshledal důvody, pro které by bylo nutné ho odmítnout podle § 265i odst. 1 tr. ř., přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost rozhodnutí, proti němuž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející, posuzoval, zda je dovolání důvodné.

Dovolatel vytýkal, že soudy nesprávně na základě § 222 odst. 2 tr. ř. věc postoupily k projednání jako přestupek, protože nesouhlasil se závěrem soudů, že ve skutku, pro který byl podán návrh na potrestání (ve znění, jak byl postoupen), nelze spatřovat naplnění znaků přečinu pomluvy podle § 184 odst. 1, 2 tr. zákoníku po subjektivní stránce, a požadoval, aby v činu obviněného byl uvedený přečin shledán.

Přečin pomluvy podle § 184 odst. 1, 2 tr. zákoníku spáchá ten, kdo o jiném sdělí nepravdivý údaj, který je způsobilý značnou měrou ohrozit jeho vážnost u spoluobčanů, zejména poškodit jej v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit mu jinou vážnou újmu. Kvalifikačním znakem podle odstavce 2 tohoto přečinu je spáchání uvedeného přečinu tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem.

Za sdělení nepravdivého údaje je považováno sdělení informace o jiném, která je v rozporu se skutečností, a proto sdělení pravdivých skutečností, byť k němu došlo v úmyslu ohrozit vážnost jiného u spoluobčanů, není pomluvou. Musí jít o sdělení údaje nepravdivého. Nepravdivý údaj se může týkat projevů (ústních, písemných, výtvarných i skutkem) pomlouvané osoby, jejích vlastností nebo smýšlení, a přitom musí být způsobilý značnou měrou ohrozit vážnost pomlouvaného u spoluobčanů, což je třeba hodnotit podle okolností konkrétního posuzovaného případu, zejména s přihlédnutím k postavení dotčené osoby, jejím charakterovým a mravním vlastnostem, dále k povaze sdělovaného údaje, okolnostem sdělení, rozšíření takové informace apod. Zákon uvádí možné ohrožení vážnosti jen příkladmo jako poškození v zaměstnání, narušení rodinných vztahů nebo způsobení jiné vážné újmy (srov. též Šámal, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 – 421. Komentář. 2.

vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1828). K tomu, aby se mohlo jednat o údaj, jehož nepravdivostí (tj. rozporem se skutečností) je podmíněna trestní odpovědnost za trestný čin pomluvy podle § 184 odst. 1 tr. zákoníku, musí být jeho pravdivost ověřitelná. Za takový údaj však nelze pokládat tvrzení, která jsou jen hodnotící povahy a vyjadřují subjektivní úsudek toho, kdo je činí. Hrubé slovní urážky úřední osoby (např. soudce) pro výkon jeho pravomoci samy o sobě neodůvodňují trestní odpovědnost toho, kdo se urážek dopustil, pro trestný čin pomluvy podle § 184 odst. 1tr. zákoníku (srov. přiměřeně k stávající právní úpravě rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 9. 2004, sp. zn. 7 Tdo 726/2004, uveřejněný v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, sešit 9, pod č. T 731.).

Protože se u přečinu pomluvy vzhledem k ustanovení § 13 odst. 2 tr. zákoníku vyžaduje zavinění ve formě úmyslu, byť i nepřímého, je tento přečin úmyslným trestným činem (§ 15 odst. 1, 2 tr. zákoníku) a úmysl se musí vztahovat ke všem znakům této skutkové podstaty, jimiž mimo jiné jsou „sdělení nepravdivého údaje“ a jeho „způsobilost značnou měrou ohrozit vážnost u spoluobčanů“.

V projednávané věci soudy obou stupňů dospěly k závěru, že obviněný s ohledem na obsah zveřejněné reportáže nejednal ve vztahu k obsahu sdělovaného údaje ani ve formě nepřímého úmyslu (§ 15 odst. 1 písm. b/, odst. 2 tr. zákoníku), a jak soud prvního stupně stručně vyjádřil, i když údaje tvrzené v reportáži 4. 8. 2011 nebyly pravdivé a nebyly obviněným M. J. ověřené, vycházely z výpovědi svědka P. M. učiněné v trestním řízení. Tuto skutečnost považoval za podstatnou pro závěr o nenaplnění subjektivní stránky, kterou v trestném jednání obviněného neshledal, a to zejména proto, že z obsahu reportáže „je zřejmé, že obviněný uvedl slůvko „prý“, což je určité zpochybnění a naznačení, že nejde o ověřené informace, tedy z hlediska subjektivní stránky se nemůže jednat o trestný čin z jeho strany, když takto dával najevo určitou míru pochybnosti o sdělovaných informacích“.

Odvolací soud se s těmito závěry soudu prvního stupně ztotožnil a závěr o tom, že nebyla naplněna subjektivní stránka uvedeného přečinu, považoval za správný.

Nejvyšší soud takto vyjádřené názory soudů obou stupňů, které jimi byly jen velmi stručně v obou napadených rozhodnutích vyjádřeny, považuje za věcně správné, a to především proto, že soudy vystihly, že obviněný se uvedeného činu dopustil jako novinář, který konal svou novinářskou práci, a že na základě konkrétního zdroje zpracoval reportáž způsobem, jakým byla dne 4. 8. 2011 odvysílána. I když soudy podrobněji nerozvedly podstatu a zásady, jež je nutné mít v případech trestné činnosti založené na žurnalistické práci na paměti, jejich závěrečný úsudek koresponduje s významem a povahou novinářské činnosti, v důsledku čehož je kriminalizace trestných jednání novinářů limitována smyslem a společenským významem této profese.

Žurnalistická etika není nikde v našem právním systému definována. Obecně však jde o souhrnné pojmenování psaných i nepsaných norem, které se uplatňují v žurnalistice. Patří sem především etické kodexy, které přijímají jak jednotlivé redakce, tak organizace nebo státní instituce, aby novinářům poskytly vodítka, jak se rozhodovat v každodenních etických otázkách. V novinářské etice se střetává svoboda slova [zaručená článkem 17 Listiny základních lidských práv a svobod (dále jen „Listina“)] s obecnými pravidly morálky, vkusu, ochrany soukromí, ochrany práva na čest a důstojnost a zodpovědným hledáním objektivní pravdy. Ve vztahu ke konkrétnímu zpravodajství v této věci lze poukázat na ustanovení § 31 až 34 zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, kde podle § 31 odst. 2 citovaného zákona provozovatel vysílání poskytuje objektivní a vyvážené informace nezbytné pro svobodné vytváření názorů. Názory nebo hodnotící komentáře musí být odděleny od informací zpravodajského charakteru. V případě, že dojde v rozhlasovém nebo televizním vysílání uveřejnění sdělení obsahujícího skutkové tvrzení, které se dotýká cti, důstojnosti nebo soukromí určité fyzické osoby anebo jména nebo dobré pověsti určité právnické osoby, má podle § 35 odst. 1 cit. zák. tato osoba právo požadovat na provozovateli vysílání uveřejnění odpovědi. Provozovatel vysílání je

povinen na žádost této osoby odpověď uveřejnit. Z uvedeného je zřejmé, že nelze vyloučit, že může dojít (a podle praxe také dochází) k uveřejnění takových informací, které jsou v rozporu se zásadami etiky a morálky, a proto tento zákon upravuje i postup pro jejich odčinění, a pro případ, že k nim v rámci rozhlasového nebo televizního vysílání dojde, zákon předpokládá postup, jímž se může postižená osoba domoci nápravy.

V těchto souvislostech je nutné vnímat i povahu, smysl a účel médií v demokratické společnosti, neboť média hrají nezastupitelnou roli při informování jednotlivců ve věcech veřejného zájmu. Zprostředkovávají jednotlivcům informace o soudobém dění, o tendencích uplatňujících se v životě státu i společnosti. Média umožňují udržovat veřejnou diskusi, v níž se zprostředkovávají různé názory, a poskytují tak jednotlivcům i různým společenským skupinám příležitost, aby přispívali k utváření obecnějšího názoru. Tak média představují rozhodující faktor v permanentním procesu tvorby názorů a nakonec i tvorby vůle jednotlivců i společenských skupin, ale i politických institucí. Každý program, ať televizní či rozhlasový, má již v důsledku samotného výběru a způsobu zpracování tématu názorotvorný účinek. Média a jejich obsah nelze apriorně hodnotit podle serióznosti obsahu jejich programů, resp. podle toho, zda takový obsah je slučitelný s úctyhodným soukromým nebo veřejným zájmem. Takové apriorní hodnocení médií, ve skutečnosti by šlo o jejich řízení státní mocí, by přímo popíralo základní právo na svobodný projev, který média zprostředkovávají. Teprve tehdy, když se takto chápaný svobodný projev dostane do konfliktu s jinými právními statky chráněnými ústavním pořádkem nebo zákony vydanými za účelem, pro který lze svobodný projev omezit ve smyslu čl. 17 odst. 4 Listiny (jde o práva a svobody druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti), nastanou podmínky pro to, aby byl zkoumán sledovaný účel konkrétního programu, způsob a druh zpracování tématu, jakož i programem dosažený či předpokládaný účinek (srov. body 30. až 32. nálezu Ústavního soudu ze dne 17. 7. 2007, sp. zn. IV. ÚS 23/05).

Z těchto principů je nutné nazírat i na obsah a význam novinářské práce a v každém konkrétním případě zejména při dovození úmyslu u novináře, redaktora, reportéra, apod. odpovědně posuzovat, zda vědomě a nepravdivě veřejnost informoval se záměrem, aby byla konkrétní osobě způsobena újma předpokládaná v ustanovení § 184 odst. 1 tr. zákoníku. K tomu je potřeba zvažovat celý souhrn dalších okolností, které je nutné posuzovat ve vzájemných souvislostech, a to i s ohledem na práva na svobodu projevu, slova a tisku, což je princip, který patří mezi základní lidská práva a svobody zaručené jednak článkem 17 Listiny, jednak článkem 10 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“), podle něhož má každý právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice.

Na základě těchto zásad se vnímání a ochrana svobody projevu ustálila zejména v rozhodovací praxi ESLP, který stanovil, že se aplikuje nejen na „informace“ a „myšlenky“, které jsou příznivě přijímány a považovány za neškodné, ale rovněž na ty, které urážejí, pohoršují a znepokojují, přitom je nutné respektovat základní roli, kterou tisk v demokratické společnosti plní. Ačkoli nesmí překročit určité hranice, zejména pokud jde o pověst a práva druhých a nutnost zabránit zveřejňování tajných informací, jeho povinností je sdělovat informace a myšlenky o všech záležitostech veřejného zájmu včetně těch týkajících se výkonu spravedlnosti (viz De Haes a Gijsels Gijsels proti Belgii, 1997). Veřejnost má rovněž právo takové informace a myšlenky dostávat. Kdyby tomu tak nebylo, nemohl by tisk plnit svou úlohu „hlídacího psa demokracie“ (viz Thorgeir Thorgeirson proti Islandu, 1992, Bladet Tromsø a Stensaas proti Norsku, 1999). Novináři jsou rovněž chráněni proti možnému postihu za určité přehánění, nebo dokonce provokaci (viz Prager a Oberschlick proti Rakousku, 1995, Thoma proti Lucembursku, 2001) Stejný názor ESLP zopakoval i v rozsudku vydaném ve věci Erla Hlynsdóttir proti Islandu (stížnost č. 43380/10, 10. 7. 2012), kde mimo jiné konstatoval, že svoboda ve smyslu článku 10 Úmluvy podléhá výjimkám, jež nicméně musejí být vykládány

rigorózně, a potřeba jakýchkoli omezení musí být přesvědčivě prokázána (viz mezi jinými, Jersild proti Dánsku, § 31, Janowski proti Polsku, § 30, Nilsen a Johnsen proti Norsku, § 43, a Lindon, Otchakovsky-Laurens a July proti Francii, § 45), a kde zopakoval, že právo na ochranu pověsti je právem, které je chráněno článkem 8 Úmluvy coby součást práva na respektování soukromého života (viz Chauvy a další proti Francii, § 70, Pfeifer proti Rakousku, § 35, a Polanco Torres a Movilla Polanco proti Španělsku, § 40). Pod bodem 59. tohoto rozsudku ESLP konstatoval, že hlavním faktorem pro rozhodnutí Soudu v dané věci je klíčová funkce, kterou tisk v demokratické společnosti plní. Ačkoli tisk nesmí překročit jisté hranice, zejména co se týká pověsti a práv jiných a potřeby zabránit prozrazení utajených informací, jeho úlohou je nicméně sdělovat – způsobem odpovídajícím jeho povinnostem a úkolům – informace a názory týkající se všech otázek veřejného zájmu. Nejenže má tisk za úkol takové informace a názory sdělovat: veřejnost má také právo je přijímat. Soud je kromě toho dbalý skutečnosti, že novinářská svoboda se vztahuje také na případné uchýlení se k určité míře přehánění či dokonce provokaci. V případech, jako je tento, je národní míra posuzovací volnosti omezena zájmem demokratické společnosti na umožnění tisku plnit jeho stěžejní roli „veřejného hlídacího psa“ při sdělování informací významného veřejného zájmu (viz Bladet Tromsø a Stensaas proti Norsku, § 59 a 62, § 82, a další odkazy). V bodě 71 téhož rozsudku uvedl, že potrestání novináře za nápomoc při rozšiřování tvrzení učiněných jinou osobou v interview by navíc závažným způsobem omezovalo příspěvek tisku k diskusi o otázkách veřejného zájmu, a nemělo by být představitelné, pakliže pro něj neexistují obzvláště významné důvody (viz Jersild, výše uvedený, tamtéž).

Při zveřejňování informací z rozhovorů je třeba rozlišovat, zda tvrzení pochází od novináře, nebo je citací druhých, neboť trestání novináře za šíření tvrzení druhých v rozhovoru by vážně narušilo příspěvek novinářů k diskusi o záležitostech veřejného zájmu. Rovněž je třeba rozlišovat mezi tvrzenými skutečnosti (statements of fact) a hodnotovými soudy (value judgments). Zatímco existence skutečností může být prokázána, pravdivost hodnotových soudů není dokazatelná. Požadavek dokázat pravdivost hodnotového soudu nelze splnit a sám o sobě porušuje svobodu názoru, která je základní součástí práva chráněného článkem 10 Úmluvy. Tam, kde je nějaké vyjádření hodnotovým soudem, může přiměřenost zasahování záviset na tom, zda pro napadené vyjádření existuje dostatečný faktický podklad, protože i hodnotový soud bez jakéhokoli faktického podkladu může být přehnaný (srov. Feldek proti Slovensku, stížnost č. 29032/95, 12. 7. 2001).

Je třeba mít současně na paměti, že novinářská svoboda se taktéž vztahuje na možnost uchýlit se k určitému stupni nadsázky či dokonce provokace (viz Prager a Oberschlick proti Rakousku, 1995). Článek 10 Úmluvy přiznává novinářům ve vztahu ke zpravodajství o otázkách veřejného zájmu pojistku, že jednají v dobré víře s cílem poskytnout přesné a důvěryhodné informace v souladu s novinářskou etikou, která zaručuje tisku, aby mu bylo umožněno vykonávat jeho životně důležitou roli „veřejného hlídacího psa“ při zpřístupňování informací o závažných veřejných otázkách. Za podmínek článku 10 odstavec 2 Úmluvy výkon uvedených svobod zahrnuje i „povinnosti a odpovědnost“, což se vztahuje i na tisk. Tyto „povinnosti a odpovědnost“ mohou mít dopad tam, kde je předmětem zkoumání útok na pověst soukromých osob a ohrožení „práv jiných“.

Z uvedeného je zřejmé, že je nutné vždy jednak zvažovat, zda byl postup novináře v souladu s principy vymezenými v článku 17 Listiny a článku 10 Úmluvy, zda jím sdělovaná otázka se týkala významného veřejného zájmu, a přitom je stěžejní ověření, zda novinář jednal profesionálně a v dobré víře (viz např. Flux proti Moldávii, 2009, /č. 7/, § 41). Existuje řada faktorů podílejících se na takovém hodnocení. Soud musí nejprve vzít v potaz, zda zveřejnění přispělo k debatě obecného zájmu. Musí též vzít v úvahu jiné faktory, jako je povaha činností, které byly předmětem zveřejnění, způsob, jakým byla informace získána, způsob, jakým byla zpráva zveřejněna a jakým byla dotčená osoba v něm popsána. K ostatním faktorům patří např. zdroj informací (viz např. Bladet Tromsø a Stensaas, výše uvedený, § 68 a 72), kroky, které byly učiněny pro jejich ověření (viz např. Rumyana

Ivanova proti Bulharsku, § 64 – 65; Kasabova proti Bulharsku, § 64 – 65), a naléhavost věci, u níž je třeba připomenout, že zpráva je zbožím podléhajícím rychlé zkáze a zpoždění jejího vydání, a to i na krátkou dobu, jí může zcela zbavit její hodnoty a přínosu. Uvedené faktory je nutno zkoumat tak, jak se jevily novináři v rozhodné době, spíše než s odstupem času (srov. zejména Yordanova a Toshev proti Bulharsku, stížnost č. 5126/05, 2. 10. 2012).

Ústavní soud České republiky se v souladu s touto judikaturou zabýval zejména otázkou vzájemného vztahu mezi ochranou lidské důstojnosti, osobní cti a dobré pověsti zaručených článkem 10 Listiny a článkem 17 odst. 1 Listiny, který shodně jako článek 10 Úmluvy zaručuje svobodu projevu a právo na informace, a mimo jiné vyjádřil, že „při aplikaci zákonných ustanovení v konkrétních případech musí mít soudce vždy na paměti ústavní dimenzi aplikace zákona, která se často v podobných věcech projevuje poměřováním obou v konfliktu stojících ústavních práv. Při střetu svobody projevu s právem na ochranu osobnosti bude tedy vždy v prvé řadě věcí nezávislých soudů, aby s přihlédnutím k okolnostem každého jednotlivého případu pečlivě zvážily, zda jednomu právu nebyla nedůvodně dána přednost před právem druhým“ (srov. unesení Ústavního soudu ze dne 17. 4. 2014, sp. zn. I. ÚS 2246/12). V této souvislosti je však současně vhodné poukázat i na vymezení jisté míry tolerance, již je nutné mít na zřeteli u osob veřejně činných, např. politiků či veřejných činitelů apod., které musí akceptovat větší míru veřejné kritiky než jiní občané. Důvod tohoto principu je dvojí. Jednak se tím podporuje veřejná diskuse o veřejných věcech a svobodné utváření názorů. Co největší bohatost diskuse o věcech veřejných by měla být státní mocí regulována jen v míře nezbytně nutné (srov. článek 17 odst. 4 Listiny). Současně tím stát akceptuje, že jeho mocenský zásah do svobody projevu za účelem ochrany dobrého jména jiných občanů by měl přijít subsidiárně, tedy pouze tehdy, pokud nelze škodu napravit jinak. Škodu lze napravit jinak než zásahem státu, např. užitím přípustných možností k oponování kontroverzním a zavádějícím názorům. Tak lze často minimalizovat škodlivý následek sporných výroků mnohem efektivněji než cestou soudního řízení (srov. nález Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 367/03). Tato míra však musí být v každém konkrétním případě individuálně posuzována a zkoumána, protože nelze považovat za rozumné (legitimní) zveřejnění difamační informace o jiné osobě působící ve veřejném životě, pokud 1. se neprokáže, že existovaly rozumné důvody pro spoléhání se na pravdivost difamační informace, dále 2. pokud se neprokáže, že byly podniknuty dostupné kroky k ověření pravdivosti takové informace, a to v míře a intenzitě, v níž bylo ověření informace přístupné a definitivní, a 3. pokud ten, kdo difamační informaci zveřejnil, měl důvod nevěřit, že tato informace je pravdivá. Zveřejnění takové informace nelze považovat za legitimní či rozumné i tehdy, pokud si šiřitel takové informace neověří její pravdivost dotazem u osoby, jíž se informační údaj týká, a nezveřejní její stanovisko, s výjimkou nemožnosti takového postupu, anebo tam, kde tento postup zjevně nebyl nutný (Lange v. Australian Corporation, 1997, citováno v kauze Reynolds Lds.). Důležité pro posouzení legitimity zveřejnění informace je zkoumání motivu. Legitimitu nelze dovodit, pokud bylo zveřejnění dominantně motivováno touhou poškodit osobu, k níž se informace váže, a pokud šiřitel sám informaci nevěřil anebo pokud ji poskytl bezohledně a hrubě nedbale bez toho, aby si ověřil, zda informace je pravdivá, či nikoliv (srov. nález Ústavního soudu ze dne 17. 7. 2007, sp. zn. IV. ÚS 23/05).

Kromě toho je nutné zvážit i jistou potřebnou míru tolerance u úředních osob, kterou by měly na rozdíl od jiných občanů strpět. Ústavní soud již v minulosti konstatoval, že soudcům při posuzování základního práva na svobodu projevu náleží z hlediska čl. 10 odst. 2 Úmluvy zvláštní ochrana, přesto však soudci, jež se cítí dotčeni výkonem svobody projevu, mají oproti ostatním občanům povinnost k větší dávce tolerance a velkorysosti (srov. nález ze dne 17. 10. 2000 sp. zn. I. ÚS 211/99). Veřejná kritika soudní moci je totiž důležitou protiváhou soudcovské nezávislosti, a proto je třeba vycházet z presumpce přípustnosti projevu, jehož intenzita a obsah nevybočují z hranic účelu (srov. též usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 2. 2005, sp. zn. III. ÚS 11/04, nebo nález ze dne 15. 3. 2005 I. ÚS 367/03, v nichž bylo poukázáno na to, že „nevyhnutelnou stránkou výkonu veřejné funkce je tedy nutnost větší míry tolerance k negativním postojům či hodnocením, kterým se osoba veřejně činná

vystavuje přijetím této funkce, a nikoli v neposlední řadě i srozumění takové osoby se snášením důsledků vyvozených z její společenské a politické odpovědnosti“).

Nejvyšší soud v souladu s těmito zásadami posuzoval i projednávanou trestní věc. Se zřetelem na výsledky dosavadního rozsahu provedeného dokazování shledal, že zejména podle obsahu předmětné reportáže, která byla v televizi P. odvysílána v K. zprávách dne 4. 8. 2011, a vzhledem ke zdroji poskytnutých informací, jimiž je obsah výpovědi P. M., již učinil v pozici svědka v trestní věci tzv. Toflova gangu, je zřejmé, že na podkladě konkrétního informačního zdroje, který výslovně v reportáži označil, veřejnost informoval o aktuální situaci ve společensky velmi naléhavém sdělení o tom, že se policii podařilo rozkrýt závažnou trestnou činnost bývalých policistů M. T. a M. A. (kteří byli v té době stíháni, avšak nyní již byl M. A. odsouzen a obviněný M. T. v průběhu vyšetřování zemřel). Rovněž je nutné podle obsahu předmětné reportáže zdůraznit, že obviněný reportáž připravil tak, že sám v ní jen komentoval předmětné události týkající se rozkrytí gangu, a pokud jde o informace ohledně soudce JUDr. A. D. a jeho případného zapojení do tohoto gangu, ty sděloval nikoliv jako jasnou a zjištěnou skutečnost, ale odkazoval na zdroj, z něhož tyto informace čerpal. Nelze rovněž odhlédnout od toho, že podnět k této reportáži a i k tomu, že v předmětném trestním řízení byla uvedená skutečnost svědkem sdělena, dostal od advokáta JUDr. P. H., jenž byl jako obhájce předmětnému procesnímu úkonu, o nějž se u toho výslechu svědka P. M. jednalo, přítomen. Byl to právě tento advokát, kdo obviněnému podal zprávu o obsahu svědeckého sdělení a kdo novináři umožnil i částečné nahlédnutí do obsahu protokolu o této výpovědi. Je nutné též zdůraznit, že jmenovaný advokát sám osobně v předmětné televizní reportáži hovořil a takto zjištěné události komentoval.

Tyto skutečnosti dávají dostačující podklad pro závěr, že obviněný jednal jako novinář, jenž získal informaci, kterou v souladu se všemi výše uvedenými a výše popsanými hledisky zpracoval a prezentoval v televizním pořadu tak, že uvedl nejenom zdroj informací, ale uvedl je i v patřičné souvislosti s tím, že jde o vyšetřování trestní věci, která nebyla ukončena. Ze všech těchto okolností plyne, že dodržel zásady novinářské etiky ve všech jejích souvislostech, jak je výše podrobně rozvedena.

Z pohledu těchto faktorů je zřejmé, že obviněný v reportáži informoval veřejnost o skutečnostech, které souvisely s konkrétními okolnostmi sdělenými svědkem v trestním řízení. Současně je potřeba zdůraznit i to, že podle toho, jak byla předmětná reportáž odvysílána, nevyznívalo z ní, že obviněný sděluje veřejnosti informace, které by co do způsobu uvedení a určení, odkud pocházejí, odporovaly principům novinářské práce, poněvadž veřejnost zcela aktuálně se zřetelem na sdělení o škodlivém jevu korupčního jednání policistů informoval o okolnostech zjištěných v průběhu vedeného trestního řízení.

Nejvyšší soud vzhledem k tomu, že v reportáži byla s gangem a korupční činností stíhaných policistů spojována i osoba soudce JUDr. A. D., rovněž zkoumal, zda informace, která v televizní reportáži zazněla, byla předána veřejnosti v souladu s tím, jak byla zdrojem novináři uvedena, anebo zda byla prezentována veřejnosti v jiném obsahu pozměněném samotným obviněným. Za tímto účelem Nejvyšší soud posoudil text výpovědi svědka P. M. ze dne 3. 8. 2011 (ve věci Vrchního státního zastupitelství v Olomouci, odboru závažné a hospodářské kriminality, sp. zn. 4 VZV 8/2011, založené v opisu na č. l. 51 připojeného spisu), která nebyla soustředěna jen na osobu soudce JUDr. A. D., ale jím učiněné tvrzení se tohoto soudce dotýkalo v kontextu uváděných skutečností v jistém směru okrajově se zřetelem na to, že byl jmenovaný svědek hlavními podezřelými M. A. a M. T. vydírán. Podle jeho tvrzení mu mělo být jmenovanými policisty v rámci vydírání a vyhrožování mimo jiné sděleno, že „mají své lidi všude, zejména na Inspekci ministra vnitra, na státním zastupitelství a rovněž na soudě, a pokud se jim někdo vzepře, se zlou se potáže…“. Poté P. M. popsal, že v následujících dnech byl skutečně zatčen, obviněn a následně propuštěn a mezi zasahujícími policisty viděl řadu známých tváří. Během úkonu byl osloven advokátem Mgr. Z. B. a zprostředkovaně rovněž

JUDr. M. K., jimiž byla požadována finanční hotovost ve výši 1 milion Kč za údajné obstarání propuštění jeho osoby na kauci, což měli údajně zařizovat M. A., M. T., Z. B. a M. K., tento úplatek měl být určen místopředsedovi soudu JUDr. A. D. Poté byl opětovně po svém propuštění policisty M. A. a M. T. kontaktován a byl na něj činěn fyzický i psychický nátlak, v jehož rámci mu bylo sděleno, že „je B. s K. oklamali, peníze si ponechali, že soudce D. na peníze čeká a pokud je nedostane, bude opět v nejbližších dnech pod vykonstruovanou záminkou zatčen“. Z tohoto důvodu svědek rozvedl, jak se spojil s JUDr. P. P., který na jednání s M. A. a M. T. uvedl, že se s JUDr. A. D. osobně zná a půjde se ho na celou věc osobně přeptat (viz č. l. 55 až 56 spisu). V rámci téhož výslechu P. M. uvedl, že ve zmíněném případu v minulosti již několikrát vypovídal, přičemž jeden z výslechů se konal za účasti místopředsedy Městského soudu v Brně JUDr. A. D. a tehdejšího pracovníka ÚOOZ Brno Š. (viz č. l. 63).

Z těchto okolností uvedených svědkem P. M. je zřejmé, že údaje týkající se podezřelých A. a spol. dává do konkrétních souvislostí, o nichž ve vztahu k soudci JUDr. A. D. zcela konkrétně a adresně hovoří, a to skutečně ve spojení s trestnou činností stíhaných policistů a též i s jimi požadovanými finančními prostředky, které měly být předány jmenovanému soudci. V těchto souvislostech, jestliže obviněný v reportáži uvedl, že „JUDr. A. D. měl prý s těmito policisty spolupracovat a vykonstruované kauzy, za posvěcení státního zástupce, okamžitě odsuzovat“, jde o sdělení, které uvedený svědek ve svědecké výpovědi uvedl a které obviněný v reportáži v zásadě reprodukoval s tím, že jejich sdělení podpořil i vystoupením advokáta JUDr. P. H., od něhož se tyto informace dověděl a který uvedená sdělení svědka stvrdil (viz obsah reportáže).

Z hlediska informačního zdroje je zcela zřejmé, že obviněný nic nezamlčel a veřejnost v tomto směru informoval způsobem, který odpovídal obsahu skutečných údajů, jež obviněný jako novinář v rámci své práce redaktora televizních krimi zpráv získal, zpracoval a uveřejnil, a to i ve vztahu k osobě soudce JUDr. A. D., o němž svědek ve výpovědi výslovně hovořil.

Nejvyšší soud na základě těchto skutečností po jejich pečlivém zvážení shledal, že v této trestní věci byla sdělována informace týkající se významného veřejného zájmu, neboť šlo o společensky velmi škodlivou a závažnou trestnou činnost osob veřejně činných, u které zveřejnění přispělo k debatě obecného zájmu. Povaha a způsob, jak obviněný reportáž zjistil, připravil a prostřednictvím televize P. odvysílal, plně odpovídala povaze a charakteru jiných reportáží na tomto programu obvykle vysílaných, a to včetně jejího až příliš naléhavého a velice důrazného tónu, jímž byla prezentována. K tomu lze jen podotknout, že tato povaha reportáže je více než záměrem obviněného jako zpracovatele dána především charakterem tohoto programu a pořadu, který má diváky zejména šokovat a burcovat k ostražitosti. Tyto skutečnosti proto nelze přičítat k tíži obviněného, neboť není v jeho schopnostech z pozice jednoho z řady redaktorů, resp. reportérů, povahu televizního programu zásadně ovlivnit. Proto lze i povahu a konkrétní činnost obviněného předcházející vydání reportáže posoudit jako jeho práci, která se nevymykala běžné novinářské praxi.

Pokud jde o způsob, jakým byly informace ohledně osoby soudce JUDr. A. D. v reportáži prezentovány, a to i včetně fotografie jeho osoby, tento je sice rozhodný, avšak i jej je potřeba dát do kontextu se všemi výše rozvedenými skutečnostmi. Jestliže svědek P. M. jméno tohoto soudce v souvislosti s jím konkrétně uvedenými okolnostmi uvedl a obviněný je v reportáži sdělil, fotografie jmenovaného soudce byla rovněž informačním prostředkem, jak jeho osobu veřejnosti přiblížit. Byť se tato okolnost může jevit již nad rámec okolností, které byly v reportáži podle slov zdroje sdělovány, přesto fotografie dávaná do kontextu se jménem a funkcí soudce v daných souvislostech podstatně nezvýšila účinek, jaký na veřejnost obsah vlastní informace měl.

Jestliže se za všech těchto okolností požaduje posoudit kroky, které byly učiněny pro ověření sdělované informace, je patrné, že v dané věci je jasný a konkrétní zdroj, který předmětnou skutečnost očerňující osobu soudce uvedl, a obviněný v reportáži výslovně zmínil, jak také

konstatovaly i oba soudy, že „nejde o ověřené informace“. Tedy předložil uvedený fakt poškozující osobu soudce jako sdělení svědka v trestní věci, kterou policie vyšetřuje. Z pohledu potřeby ověřit sdělovanou informaci obviněný postupoval rovněž v souladu se zásadami novinářské práce, která spočívá v informování veřejnosti o důležitých a podložených skutečnostech. Není proto v rozporu s její etikou, pokud novinář poskytne sdělení, které je předloženo jako neověřená informace, kterou někdo jiný jako vlastní úsudek uvedl, a novinář takovou skutečnost obsahově shodným způsobem veřejnosti při uvedení zdroje, z nějž čerpá, prezentuje (k tomu srov. výklad shora).

Na podkladě všech těchto úvah a rozvedených skutečností Nejvyšší soud posoudil jako správný závěr o tom, že obviněný po subjektivní stránce nejednal v úmyslu způsobit poškozenému soudci JUDr. A. D. následek předpokládaný u přečinu pomluvy podle § 184 odst. 1, 2 tr. zákoníku, ale že svou reportáž připravil zcela v souladu s obvyklými postupy při novinářské práci a v rámci novinářské etiky, jejíž hranice svou reportáží nepřekročil. Tím se dovolací soud neztotožnil s dovolatelem, který se domáhal, aby byl obviněný uvedeným přečinem uznán vinným.

I přes tento odlišný názor se Nejvyšší soud shodl s dovolatelem, že předmětné usnesení nemůže obstát, avšak z jiných důvodů, než pro které se takového postupu domáhal dovolatel. Nejvyšší soud shledal pochybným závěr, že v činu, jenž je obviněnému kladen za vinu, by bylo možné spatřovat přestupek, což soudy vedlo k závěru o postoupení věci příslušnému orgánu státní správy.

Podle § 222 odst. 2 tr. ř. soud postoupí věc jinému orgánu, jestliže shledá, že nejde o trestný čin, avšak zažalovaný skutek by mohl být jiným orgánem posouzen jako přestupek nebo kárné provinění, o nichž je tento orgán příslušný rozhodovat. K takovému závěru může dojít jen na základě výsledků hlavního líčení, podle nichž je prokázáno, že nejde o trestný čin, ale příslušný orgán by ho mohl posoudit jako přestupek nebo kárné provinění. Takový závěr však musí mít dostatečnou oporu ve výsledcích dokazování, které bylo provedeno v hlavním líčení řádně a v potřebném rozsahu (§ 2 odst. 5, 6 tr. ř.).

I když zákon nepožaduje, aby soud zjistil a konstatoval, že žalovaný skutek je skutečně přestupkem nebo kárným proviněním, ale postoupení věci zde váže pouze na odůvodněný předpoklad, že skutek může být příslušným orgánem takto posouzen, nelze postoupit věc bez toho, aby existovala reálná možnost, že o přestupek jde, neboť je nutné vždy zvážit, zda, pokud by se o přestupek nejednalo, nemá být obviněný obžaloby zproštěn. Taková úvaha soudu nic nemění na tom, že jen orgán oprávněný projednávat přestupky nebo kárná provinění je určen k tomu, aby v rámci své pravomoci učinil v tomto směru závazné rozhodnutí. Proto tento orgán ani není při rozhodování vázán právním názorem soudu, který mu věc postoupil, a nemusí skutek posoudit jako přestupek nebo kárné provinění; nemůže ho již ovšem postoupit opětovně orgánům činným v trestním řízení z toho důvodu, že v něm spatřuje trestný čin, protože v tomto směru, tj. že skutek není trestným činem, je právní názor soudu závazný. Soud po zjištění, že nejde o trestný čin, ale že žalovaný skutek může být příslušným orgánem posouzen jako přestupek nebo kárné provinění, musí věc postoupit; nemůže dále pokračovat v hlavním líčení a zjišťovat další skutečnosti potřebné pro rozhodnutí o přestupku či kárném provinění, např. odstraňovat pochybnosti o tom, zda se skutečně obžalovaný dopustil tohoto skutku, resp. přestupku nebo kárného provinění (srov. obdobně rozhodnutí č. 34/1993 Sb. rozh. tr.; Šámal, P. a kol. Trestní řád II. § 157-314s. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2762-2763).

S ohledem na to, že usnesení o postoupení věci podle § 222 odst. 2 tr. ř. je rozhodnutím ve věci samé a rozhoduje se jím o otázce viny obviněného, v odůvodnění takového rozhodnutí je nutné v souladu s § 134 odst. 2 tr. ř. zejména uvést skutečnosti, které byly vzaty za prokázané, důkazy, o něž se skutková zjištění opírají, úvahy, jimiž se rozhodující orgán řídil při hodnocení provedených důkazů, jakož i právní úvahy, na jejichž podkladě posuzoval prokázané skutečnosti podle příslušných ustanovení zákona.

Nejvyšší soud však v projednávané věci shledal, že soudy uvedeným podmínkám nedostály, neboť jimi učiněné právní závěry zejména o tom, že lze ve skutku, který není přečinem pomluvy, spatřovat přestupek, nejsou založeny na uvážení všech rozhodných okolností a navíc jsou i vnitřně rozporné, přičemž nemají dostatečný podklad v provedeném dokazování.

Podle obsahu velmi stručného usnesení soudu prvního stupně tento dospěl k závěru, že když obviněný po subjektivní stránce nenaplnil znaky přečinu pomluvy podle § 184 odst. 1, 2 tr. zákoníku, má za to, že by se mohlo jednat o přestupek, připustil, že „bylo nedostatečně řečeno, že jde o tvrzení P. M., které nebylo redaktorem nijak ověřeno, nebyl dán prostor k vyjádření druhé straně, celkové zpracování reportáže … bylo velice sugestivní a působivé, takže celkově divák mohl nabýt dojem při přeslechnutí slůvka „prý“, že může jít o sdělování ověřených informací o svědku D.“. Soud dospěl k závěru, že bylo výraznou chybou obviněného, že „sdělované informace nijak neověřoval, nesnažil se více o objektivní zpravodajství, aby divákovi předložil téma a názory k vlastnímu zamyšlení a utvoření vlastního závěru“. Z uvedených důvodů dospěl k závěru, že jednání obviněného „by mohlo být posouzeno jako přestupek“, a proto rozhodl o postoupení věci jinému orgánu.

Uváží-li se z těchto hledisek zejména obsah odůvodnění obsaženého na straně 2 usnesení soudu prvního stupně, není možné z textu této jedné stránky, kterou tento soud celý svůj postup a závěry odůvodnil, zjistit žádné podstatné a rozhodné skutečnosti, z nichž by bylo možno dojít k závěru, že by se mohlo jednat o přestupek, když uvedený nedostatek nezjistil a v potřebném směru nenapravil ani stížnostní soud, který ke stížnosti státního zástupce přezkoumával správnost uvedeného usnesení na základě § 147 odst. 1 tr. ř. Ani jedno z těchto rozhodnutí tak neskýtá potřebný podklad pro správnost závěru, že se v daném případě jedná o přestupek.

Pakliže nebylo u přečinu pomluvy podle § 184 odst. 1, 2 tr. zákoníku shledáno zavinění ve formě úmyslu, byť i nepřímého, protože podle lakonického zjištění soudu prvního stupně subjektivní stránka u předmětného skutku „není“, bylo nutné zkoumat, zda i přes tuto konstatovanou absenci zavinění může obstát závěr o tom, že by se mohlo jednat o přestupek, resp. že by příslušný orgán mohl posoudit žalovaný skutek jako přestupek (§ 222 odst. 2 tr. ř.). Lze totiž připomenout, že soud věc může postoupit, jestliže má ve výsledcích dokazování dostatečnou oporu pro závěr, že by se o přestupek mohlo jednat. Činí tak v zásadě tehdy, když má důvodný předpoklad, že příslušný orgán může skutek jako přestupek posoudit. Jestliže soud dospěje k závěru, že by se mohlo jednat o přestupek, musí takový závěr korespondovat s tím, jak je přestupek obecně vymezen v ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, tzn. že jde o zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v tomto nebo jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin.

Soud proto musí podle výsledků provedeného dokazování nabýt přesvědčení, že lze důvodně předpokládat, že by jednání, které není trestným činem, mohlo splňovat tyto obecné podmínky přestupku. Tuto otázku musí podle výsledků provedeného dokazování zhodnotit soud, neboť v případě, kdy skutek, v němž nebyly shledány znaky trestného činu, nesplňuje podmínky pro to, aby v něm mohl být spatřován přestupek nebo jiné deliktní jednání, pak podle § 222 odst. 2 tr. ř. nemůže postupovat, ale musí obviněného obžaloby za splnění podmínek podle § 226 tr. ř. zprostit. Z těchto důvodů musí mít soud nejprve prokázáno, že nejde o trestný čin, ale současně i to, že by příslušný orgán mohl posoudit žalovaný skutek jako přestupek. Proto pro závěr, že by se mohlo jednat o přestupek, nestačí jen nepodložená úvaha soudu, ale takový závěr či zjištění musí vyplynout z prokázaných okolností a musí splňovat podmínky § 2 odst. 1 zák. č. 200/1990 Sb.

V posuzované věci však právě tato otázka zůstala neobjasněna a vážné pochybnosti vzbuzuje, zda může být za daných okolností čin obviněného posouzen jako přestupek. Podle skutkových závěrů v posuzované věci soudy postoupily podle § 222 odst. 2 tr. ř. věc týkající se skutku, který spočíval v

tom, že obviněný „věděl, že sděluje nepravdivé informace o činnosti soudce JUDr. A. D.“. Tento závěr, že obviněný „věděl“, je však v rozporu s tím, že obviněný po subjektivní stránce uvedený přečin nenaplnil. V dané souvislosti bylo proto třeba zvažovat, jak se za zjištěných okolností, když chybí subjektivní znak zavinění k přečinu, může dovozovat, že jde o přestupek, a bylo nutné pečlivě uvážit, kde je za daných okolností hranice mezi přečinem a přestupkem.

Ve vztahu k závěru o tom, že by se mohlo jednat o přestupek, soudy zásadně kromě nepodložené vlastní úvahy, jak je výše uvedena, neuvedly žádné konkrétní skutečnosti spočívající v tom, že zpochybnění toho, že jde o ověřené informace, nebylo v reportáži dostatečné a že nebylo zvýrazněno, že jde o tvrzení P. M. Takto vymezený závěr o tom, že by se mohlo jednat o přestupek, je jednak nedostatečný, jednak i vnitřně rozporný, protože soudy vzaly za základ závěru o tom, že nejde o trestný čin, právě skutečnost, že informace poškozující soudce JUDr. A. D. vyšly ze svědectví P. M. Rovněž se v této souvislosti jeví neurčitým závěr, že obviněný „měl pravdivost ověřovat“ a „nesnažil se o objektivní zpravodajství“. Ani tato úvaha soudu nevede prozatím k tomu, aby byl dán spolehlivý předpoklad, že předmětný skutek by mohl být posouzen jako přestupek.

K tomu je třeba připomenout, že dokazování, pokud jde o potřebu důslednějšího ověřování zdroje ve smyslu požadavků soudu ohledně jeho závěru o tom, že v tom je těžiště možného přestupku, je v rozporu s tím, kam až ověřování pravdivosti informace lze posouvat, resp. kde je jejich hranice. Veškeré tímto směrem orientované úvahy soudů nevyplývají z výsledků provedeného dokazování. Zřejmě by je bylo možné ověřit zejména provedením dalších důkazů, zejména výslechy svědků, a to např. kameramana J. P., obhájce JUDr. P. H., R. Š. či svědka P. M., jenž je autorem uvedených sdělení, kteří dosud vyslechnuti před soudem nebyli.

Se zřetelem na tyto nedostatky Nejvyšší soud dospěl k závěru, že podle výsledků doposud provedeného dokazování bylo dostatečně zjištěno, že se v předmětné věci nejedná o trestný čin, avšak podle výsledků provedeného dokazování není možné dospět k závěru o tom, že by v uvedeném činu mohl být shledán přestupek. Jelikož bude nutné se na objasnění uvedených skutečností dále zaměřit, napadená usnesení nemohla obstát. Nejvyšší soud z tohoto důvodu podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. 2 To 136/2013, a usnesení Okresního soudu v Olomouci ze dne 12. 4. 2013, sp. zn. 5 T 287/2012, jakož i další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Vzhledem k tomu, že se obviněný nedopustil trestného činu a bude dále nutné jen zkoumat, zda by se mohlo jednat o přestupek, přikázal věc k došetření státnímu zástupci, na němž bude, aby dále v duchu všech výše rozvedených skutečností, úvah a názorů zkoumal, zda bude možné v uvedeném skutku shledat přestupek anebo jiné kázeňské nebo kárné provinění, tzn. zda bude, s ohledem na to, že se ve věci konalo zkrácené přípravné řízení (§ 179a násl. tr. ř.), možné volit postup podle § 179c odst. 2 písm. c) nebo e) tr. ř.